

“लिम्चुडबुङ नान र सिपको उज्यालो पाईला”

लिम्चुडबुङ गाउँपालिका

सिकार सिप विकास कार्यक्रम

मलिनकला सदन

कक्षा ४-८

शिक्षामा सिप

पाठ्यक्रम मार्गदर्शन (१०० घण्टा)

प्रयोगात्मक

७० घण्टा

शैक्षान्तिक

३० घण्टा

लिम्चुडबुङ गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

उदयपुर, कोशी प्रदेश

प्रमुख संरक्षक

श्री पुष्पलाल राई, कार्यवाहक अध्यक्ष

सल्लाहकार:

श्री मेजर कुमार राई, पुर्व गाँउपालिका अध्यक्ष

श्री सन्देश राई, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत

श्री जितेन्द्र राई, सामाजिक विकास समिति संयोजक

श्री जनदिप थापा मगर, वडा अध्यक्ष वडा न. एक

श्री गुरुमणी कुमाई, वडा अध्यक्ष वडा न. तिन

श्री छत्र बहादुर राई, वडा अध्यक्ष वडा न. चार

श्री कवि चन्द्र राई, वडा अध्यक्ष वडा न. पाँच

श्री गोविन्द कार्की, प्रमुख, शिक्षा यूवा तथा खेलकुद शाखा

परिकल्पना:

श्री गोविन्द कार्की, प्रमुख, शिक्षा यूवा तथा खेलकुद शाखा

पाठ्यक्रम निर्माण कार्यदल:

श्री विश्वराम राई	संयोजक
श्री युवराज खत्री	STEAM पाठ्यक्रम मार्गदर्न लेखन सदस्य
श्री लक्ष्मीदेवी कार्की	उद्यम पाठ्यक्रम मार्गदर्शन लेखन सदस्य
श्री शिवराम राई	कृषि पाठ्यक्रम मार्गदर्शन लेखन सदस्य
श्री लाल बहादुर विश्वकर्मा	ललितकला पाठ्यक्रम मार्गदर्शन लेखन सदस्य

भाषा सम्पादन:

श्री नविन खड्का

कम्प्युटर:

श्री गोविन्द कार्की

श्री भुपेन्द्र कार्की

प्रकाशक: लिम्चुङबुङ गाउँपालिका

उदयपुर, कोशी प्रदेश, नेपाल

सर्वाधिकार: प्रकाशकमा

प्रकाशन वर्ष : २०८३

मुद्रण प्रति: ४००

सेटिङ : सञ्जय कुमार राजवंशी

मुद्रक: नव दुर्गा प्रिन्टर्स, विराटनगर-११, मोरङ

शुभकामना मन्तव्य

राष्ट्रको सर्वाङ्गीण समुन्नति एवं सभ्यताको जननी शिक्षा हो। आजको युगमा सर्वपक्षीय अवसरका ढोकाहरू उद्घाटन गर्ने जीवनोपयोगी नैतिक अनुशासित एवं विश्वस्तरमा प्रतिस्पर्धा गर्न सक्ने प्राविधिक एवं प्रयोगात्मक शिक्षा अनि उक्त शिक्षालाई सही मार्गदर्शन गर्न सक्ने सैद्धान्तिक शिक्षाले मात्र आजको साझा आवश्यकतालाई पुष्टि गर्ने भएकोले हामीले शिक्षामासीप कार्यक्रमलाई समेत जोड दिएका छौं।

हामीलाई पूर्ण विश्वास छ कि सिकाई र सीप एकअर्काका परिपरक हुन् सिकाइले सीपलाई परिष्कृत बनाउँछ भने सिपले सिकाइलाई जीवनोपयोगी व्यवहारिक एवं दिगो बनाउँदछ। यही परियोजनार्थ हामीले स्थानीय आवश्यकता सम्भावना स्रोत साधन एवं विज्ञहरूको सुझावलाई समेट्दै शिक्षामा सीप पाठ्यक्रम मार्गदर्शन तयार गरी कार्यान्वयनको चरणमा ल्याएका छौं।

हामीले विश्वास गरेका छौं कि सिकाई र सीप एकअर्काका परिपूरक पक्ष हुन्। सिकाइले सीपलाई परिष्कृत बनाउँछ भने सीपले सिकाइलाई जीवन उपयोगी, व्यवहारिक र दिगो बनाउँछ। यसै उद्देश्यलाई केन्द्रमा राखी गाउँपालिकाले स्थानीय आवश्यकता, सम्भावना, स्रोतसाधन तथा विज्ञहरूको सुझावलाई समेट्दै “शिक्षामा सीप पाठ्यक्रम मार्गदर्शन” तयार गरी कार्यान्वयनको चरणमा ल्याएको छ। यो मार्गदर्शन केवल एउटा पुस्तक मात्र होइन, लिम्चुङबुङको शैक्षिक रूपान्तरणको साझा संकल्प र भविष्यको मार्गचित्र पनि हो। गाउँपालिकाभित्र रहेका ३४ वटा विद्यालयमा क्रमशः कार्यान्वयन गरिने यस कार्यक्रमअन्तर्गत कक्षा १—३ मा आधारभूत तहको पाठ्यक्रमलाई एकीकृत रूपमा सञ्चालन गरिएको छ। त्यसैगरी कक्षा ४—८ र कक्षा ९—१२ लाई दुईवटा समूहमा विभाजन गरी सीपमा आधारित पाठ्यक्रम मार्गदर्शन तयार गरिएको छ। यसले विद्यालय शिक्षालाई अझ बढी व्यवहारिक, उत्पादनमुखी, अनुसन्धानमुखी र जीवनोपयोगी बनाउने अपेक्षा गरिएको छ।

विशेषतः “उद्यम सदन”, “कृषि सदन”, “ललितकला सदन” र “STEAM सदन” गरी चारवटा आधार स्तम्भमार्फत यस पाठ्यक्रमको संरचना निर्माण गरिएको छ। कृषि सदनले बालबालिकालाई नर्सरी व्यवस्थापन, उत्पादन, भण्डारण, प्रशोधन, बजारीकरण तथा प्राकृतिक र रैथाने कृषिको संरक्षण र प्रवर्द्धनसँग जोड्नेछ। उद्यम सदनले स्थानीय उत्पादनलाई उद्यमशील सोच, नवप्रवर्तन र बजार व्यवस्थापनसँग जोड्दै स्वरोजगार र आर्थिक आत्मनिर्भरताको आधार निर्माण गर्नेछ। ललितकला सदनले स्थानीय कला, संस्कृति, परम्परा र सिर्जनशीलतालाई आधुनिक सन्दर्भसँग जोडेर बालबालिकाको सृजनात्मक क्षमताको विकास गर्नेछ। साथै STEAM सदनले विज्ञान, प्रविधि, इन्जिनियरिङ, कला र गणितको एकीकृत प्रयोगमार्फत स्थानीय ज्ञान र सीपलाई विश्वव्यापी अवसरहरूसँग जोड्ने सेतुको भूमिका निर्वाह गर्नेछ।

यस महत्वपूर्ण पाठ्यक्रम मार्गदर्शन निर्माणका क्रममा अमूल्य सुझाव, सल्लाह र सहयोग प्रदान गर्नुहुने सम्पूर्ण सरोकारवाला महानुभावहरू, शिक्षा क्षेत्रका विज्ञहरू, विद्यालय परिवार, अभिभावक तथा समुदायप्रति हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछु। विशेष गरी पाठ्यक्रम लेखन तथा विकास कार्यमा प्रत्यक्ष रूपमा संलग्न सम्पूर्ण लेखक, प्राविधिक टोली तथा कार्यदलका सदस्यहरूप्रति हार्दिक आभार तथा सम्मान व्यक्त गर्दछु। यस अवधारणालाई व्यवहारमा उतार्न नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्ने शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखाप्रति पनि विशेष धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु।

यस कार्यक्रमका वास्तविक कार्यान्वयनकर्ता हाम्रा शिक्षकहरू हुनुहुन्छ। शिक्षकहरूको सिर्जनशीलता, समर्पण र मेहनतले नै यस पाठ्यक्रमलाई जीवन्त बनाउनेछ। साथै अभिभावक, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, जनप्रतिनिधि तथा सम्पूर्ण समुदायले यसको अपनत्व ग्रहण गरी सहकार्य गर्नुभयो भने यो अभियान अझ प्रभावकारी, दिगो र रूपान्तरणकारी बन्ने विश्वास लिएको छु।

अन्त्यमा, “शिक्षामा सीप पाठ्यक्रम मार्गदर्शन” लिम्चुङबुङ गाउँपालिकाको शैक्षिक इतिहासमा एउटा महत्वपूर्ण कोशेढुङ्गा सावित होस्, यसले हाम्रा बालबालिकाको उज्ज्वल भविष्य निर्माणमा महत्वपूर्ण योगदान पुर्‍याओस् तथा समृद्ध लिम्चुङबुङ निर्माणको अभियानलाई थप ऊर्जा प्रदान गरोस् भन्ने हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्दछु।

धन्यवाद।

पुष्पलाल राई

गाउँपालिका अध्यक्ष

लिम्चुङबुङ गाउँपालिका, उदयपुर

दुई शब्द

शिक्षा समाजको ऐना मात्र होइन, राष्ट्र निर्माणको आधार पनि हो। शिक्षा सार्वजनिक सम्पत्ति भएकाले यसको गुणस्तर, उपयोगिता र प्रभावकारिता सुनिश्चित गर्नु हामी सबैको साझा दायित्व हो। नेपालको राष्ट्रिय पाठ्यक्रमले शिक्षालाई सीपसँग जोड्ने उद्देश्य लिएको भए तापनि व्यवहारिक कार्यान्वयनका पक्षमा अझै धेरै काम गर्नुपर्ने अवस्था विद्यमान छ। यही यथार्थलाई आत्मसात गर्दै लिम्चुङबुङ गाउँपालिकाले बालबालिकाको सिकाइलाई जीवनोपयोगी, व्यवहारिक र उत्पादनमुखी बनाउने उद्देश्यका साथ “शिक्षामा सीप” कार्यक्रम अन्तर्गत यो पाठ्यक्रम मार्गदर्शन तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ। हाम्रो विश्वास छ “सिकाइ र सीप एकअर्काका परिपूरक पक्ष हुन्। सीपविहीन शिक्षा अपूर्ण हुन्छ भने शिक्षाविहीन सीप दीर्घकालीन रूपमा प्रभावकारी बन्न सक्दैन। त्यसैले बालबालिकालाई सानै उमेरदेखि सीप, कला, उद्यमशीलता र नवप्रवर्तनसँग जोड्नु आजको आवश्यकता हो।

कृषिको प्रचुर सम्भावना रहेको हाम्रो गाउँपालिकामा कृषि सदनमार्फत बालबालिकाले नर्सरी व्यवस्थापन, कृषि डिजाइन, उत्पादन, भण्डारण, बजारीकरण, उद्यमशीलता तथा व्यावसायिक सोचका आधारभूत ज्ञान र सीप हासिल गर्नेछन्। यसले कृषिलाई केवल परम्परागत पेशाका रूपमा नभई सम्मानित, आधुनिक र सम्भावनायुक्त व्यवसायका रूपमा बुझ्न सहयोग गर्नेछ।

त्यसैगरी उद्यम सदनले आयआर्जन, बचत, लगानी, उद्यमशील सोच तथा स्थानीय उत्पादनलाई बजारसँग जोड्ने सीप विकासमा योगदान पुऱ्याउनेछ। हामी केवल उपभोक्ता होइनौं, सृजनशील उत्पादक र उद्यमी नागरिक बन्न सक्छौं भन्ने आत्मविश्वास बालबालिकामा विकास गर्नु यस कार्यक्रमको महत्वपूर्ण लक्ष्य हो।

ललितकला सदनले स्थानीय कला, संस्कृति, भाषा, परम्परा र मौलिक पहिचानको संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गर्दै “लोकल टु ग्लोबल” अवधारणालाई आत्मसात गर्नेछ। यसले हाम्रा मौलिक सम्पदालाई आधुनिक सन्दर्भसँग जोड्दै नयाँ पुस्तामा सिर्जनशीलता र सांस्कृतिक गर्वको भावना विकास गर्ने अपेक्षा गरिएको छ।

STEAM सदनमार्फत बालबालिकाले विज्ञान, प्रविधि, इन्जिनियरिङ, कला र गणितको एकीकृत प्रयोग गर्दै कृत्रिम बुद्धिमत्ता (AI), कम्प्युटिङ, डिजिटल नवप्रवर्तन, आविष्कार तथा स्थानीय ज्ञानलाई आधुनिक प्रविधिसँग जोड्ने अवसर प्राप्त गर्नेछन्। यसले उनीहरूलाई भविष्यका चुनौती र अवसर सामना गर्न सक्षम बनाउनेछ।

यस कार्यक्रमको अर्को महत्वपूर्ण पक्ष भनेको समुदायमा रहेका ज्ञान, सीप, अनुभव र विज्ञतालाई विद्यालय शिक्षासँग जोड्ने “Community to School Interconnectedness” को अवधारणा हो। समुदाय र विद्यालयबीचको सहकार्यबाट सिकाइलाई अझ जीवन्त, सान्दर्भिक र विश्वस्तरीय बनाउन सकिन्छ भन्ने हाम्रो विश्वास रहेको छ।

गाउँपालिकाका ३४ वटा विद्यालयमा अध्ययनरत करिब २,२०० बालबालिकालाई सीप र सिकाइसँग जोड्ने अभियानमा कृषि सदन, उद्यम सदन, ललितकला सदन र STEAM सदन महत्वपूर्ण कोशेढुङ्गा सावित हुनेछन् भन्ने पूर्ण विश्वास लिएको छु।

अन्त्यमा, यस पाठ्यक्रम मार्गदर्शन निर्माणमा महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याउनुहुने सम्पूर्ण लेखन समिति, विज्ञ, सरोकारवाला तथा सहयोगी महानुभावहरूप्रति हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछु। साथै यस अभियानको नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्ने शिक्षा शाखाप्रति विशेष आभार प्रकट गर्दछु। यसको सफल कार्यान्वयनका लागि सम्पूर्ण शिक्षक, विद्यार्थी, अभिभावक तथा समुदायबाट निरन्तर सहयोग र समन्वय प्राप्त हुनेछ भन्ने अपेक्षा सहित यस कार्यक्रमको पूर्ण सफलताको शुभकामना व्यक्त गर्दछु।

धन्यवाद।

जय लिम्चुङबुङ।

सन्देश राई

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

लिम्चुङबुङ गाउँपालिका, उदयपुर

शुभकामना मन्तव्य

शिक्षा केवल परीक्षा उत्तीर्ण गर्ने माध्यम होइन, जीवनलाई सक्षम, सिर्जनशील, आत्मनिर्भर र जिम्मेवार बनाउने आधार हो। आजको समयले बालबालिकालाई केवल पुस्तकको ज्ञान मात्र होइन, व्यवहारिक सीप, सिर्जनशीलता, समस्या समाधान गर्ने क्षमता र उद्यमशील सोच पनि आवश्यक बनाएको छ। यही आवश्यकतालाई मध्यनजर गर्दै लिम्चुङबुङ गाउँपालिकाले "ज्ञान र सीपका उज्याला पाइला" अभियानअन्तर्गत "शिक्षामा सीप" पाठ्यक्रम मार्गदर्शन तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ।

लिम्चुङबुङ गाउँपालिका प्राकृतिक, सांस्कृतिक तथा स्थानीय स्रोत साधनले सम्पन्न क्षेत्र हो। यहाँ उपलब्ध कृषि, वन, जैविक विविधता, कला, संस्कृति, परम्परागत ज्ञान तथा स्थानीय सीपलाई विद्यालय शिक्षासँग जोड्दै बालबालिकालाई सिकाइसँगै जीवनोपयोगी सीप विकास गराउनु यस कार्यक्रमको मुख्य उद्देश्य हो। स्थानीय सामग्रीको प्रयोग गर्दै सिक्ने, गरेर सिक्ने र उत्पादनसँग जोडिने शिक्षा नै यस पाठ्यक्रमको मूल आधार हो।

नेपालको संविधान, पन्ध्रौं तथा सोह्रौं योजनाका लक्ष्यहरू, राष्ट्रिय शिक्षा नीति तथा विद्यालय शिक्षासम्बन्धी नीतिहरूले पनि शिक्षामा सीप, उद्यमशीलता र उत्पादनमुखी शिक्षालाई विशेष महत्व दिएका छन्। विद्यालय पाठ्यक्रममा ज्ञान सीप अभिवृत्ति विकासका विषय समावेश भए पनि सिपको (Hard skill and Soft skill) व्यवहारिक कार्यान्वयन अपेक्षाअनुसार हुन सकेको छैन। यही खाडललाई कम गर्दै विद्यालयमा सीपमूलक सिकाइलाई प्रभावकारी बनाउने विश्वासका साथ यो पाठ्यक्रम मार्गदर्शन तयार गरिएको हो।

हालको मूल्याङ्कन प्रणालीअनुसार कक्षा ६ देखि ८ सम्म ५० प्रतिशत र कक्षा ९ देखि १२ सम्म २५ प्रतिशत आन्तरिक मूल्याङ्कन प्रयोगात्मक, परियोजना तथा सिर्जनात्मक कार्यमा आधारित रहेको व्यवस्था छ। यस व्यवस्थालाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न यो पाठ्यक्रम मार्गदर्शन कोशेदुङ्गा साबित हुनेछ भन्ने विश्वास लिएको छु।

यस मार्गदर्शनमार्फत कृषि सदन, उद्यम सदन, ललितकला सदन र STEAM सदन गरी चारवटा सदन सञ्चालन गरिनेछन्। यी सदनहरूले स्थानीय ज्ञानलाई आधुनिक प्रविधिसँग जोड्दै विद्यार्थीमा सीप, उत्पादन, नवप्रवर्तन, उद्यमशीलता र नेतृत्व क्षमता विकास गर्न महत्वपूर्ण भूमिका खेल्नेछन्। उत्पादनदेखि बजारीकरण, रोजगारी र स्वरोजगारसम्मको यात्रामा विद्यार्थीलाई तयार पार्दै समृद्ध समाज र समृद्ध राष्ट्र निर्माणमा योगदान पुऱ्याउने हाम्रो लक्ष्य रहेको छ।

गाउँपालिकामा शैक्षिक जनशक्तिको सीमितता रहेको अवस्थामा समुदायमा रहेका दक्ष किसान, उद्यमी, कलाकार, प्राविधिक, ज्येष्ठ नागरिक तथा विभिन्न क्षेत्रका विज्ञहरूको ज्ञान र अनुभवलाई विद्यालयसँग जोड्ने Community Wisdom को अवधारणाले विद्यालय र समुदायबीचको सहकार्यलाई अझ सुदृढ बनाउने विश्वास लिएको छु।

यो पाठ्यक्रम मार्गदर्शन निर्माणका क्रममा महत्वपूर्ण सुझाव, सहयोग र सहकार्य गर्नुहुने सम्माननीय गाउँपालिका अध्यक्षज्यू, उपाध्यक्षज्यू, वडा अध्यक्षज्यूहरू, कार्यपालिका सदस्यज्यूहरू, शिक्षा समितिका पदाधिकारीहरू, लेखक कार्यदल, शिक्षक, अभिभावक, विद्यार्थी तथा सम्पूर्ण सरोकारवालाप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु।

लिम्चुङबुङ गाउँपालिकाका सबै विद्यालयमा यो पाठ्यक्रम प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन भई प्रत्येक विद्यार्थी ज्ञानसँगै सीपयुक्त, सिर्जनशील, उत्पादनमुखी र आत्मनिर्भर नागरिकका रूपमा विकसित हुनेछन् भन्ने पूर्ण विश्वास व्यक्त गर्दछु। यस अभियानको सफलताका लागि सम्पूर्ण शिक्षक, विद्यार्थी, अभिभावक, समुदाय तथा सरोकारवालाको निरन्तर साथ, सहयोग र अपनत्व रहने अपेक्षा गर्दछु।

धन्यवाद।

गोविन्द कार्की

प्रमुख

शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा
लिम्चुङबुङ गाउँपालिका, उदयपुर

मुख्य विषय क्षेत्र : ललित कला

विषय सूची

परिचय.....	
लक्ष्य.....	
उद्देश्य.....	
पाठ्यक्रमको वर्णन.....	
तालिम अवधि.....	
लक्षित समूह.....	
विद्यार्थी संख्या.....	
प्रशिक्षणको भाषा.....	
विद्यार्थीको उपस्थिति.....	
प्रशिक्षकको योग्यता.....	
प्रशिक्षक विद्यार्थीको अनुपात.....	
प्रशिक्षण विधि.....	
विद्यार्थी मूल्याङ्कन.....	
प्रशिक्षण सम्बन्धी सुझाव.....	
ललित कला पाठ्यक्रम.....	
पाठ्यक्रम संरचना.....	
मोड्युल १ परिचय.....	
मोड्युल २ ललित कला सम्बन्धी आधारभूत ज्ञान.....	
मोड्युल ३ ललित कला सम्बन्धी दिइएको विषयवस्तुहरूको ज्ञान तथा क्रियाकलाप.....	
परियोजना १.....	
परियोजना २.....	

परिचय :

यस पाठ्यक्रममा ललित कला सम्बन्धि ज्ञान तथा सीपहरु समावेश गरिएको छ । यस पाठ्यक्रमले कक्षा ४ देखि ८ सम्म अध्ययनरत विद्यार्थीहरुमा सिर्जनशिलता र अभिव्यक्ति क्षमताको विकास गर्छ । यस पाठ्यक्रममा चित्रकला, हस्तकला, सजावट कला, परम्परागत कला, सङ्गीत, नृत्य, नाट्यकला आदि विधालाई प्राथमिकता दिएर प्रयोगात्मक अभ्यासमार्फत सीप प्राप्त गरी दक्ष हुन मार्ग निर्देशन प्रदान गर्दछ ।

लक्ष्य :

कक्षा (४-८) मा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुलाई उनीहरुलाई अभिरुचि भएको विषयसँग सम्बन्धित आधारभुत सीपहरु प्रदान गर्नु ।

उद्देश्य :

- सिर्जनात्मकताको विकास गर्नु ,
- अभिव्यक्तिको विकास गर्नु,
- साँस्कृतिक चेतना अभिवृद्धि गर्नु,
- सामुहिक भावना र सहकार्य प्रवर्द्धन गर्नु,
- व्यवसायिक सीपतर्फ आधार तयार गर्नु,

पाठ्यक्रमको वर्णन :

यो पाठ्यक्रम ललित कलासँग सम्बन्धित कार्यहरुमा आधारित छ र उक्त कार्यहरुलाई विभिन्न मोड्युलहरुमा समावेश गरिएको छ । (पाठ्य संरचना हेर्नुहोस्) ।

तालिम अवधि :

१०० घण्टा

लक्षित समूह :

कक्षा (४-८) मा अध्ययनरत विद्यार्थीहरु

लक्षित स्थान :

विद्यालय

विद्यार्थी सङ्ख्या :

एक समूहमा अधिकतम २० जना

प्रशिक्षणको भाषा

प्रशिक्षणको प्रमुख भाषा नेपाली हुनेछ यद्यपि छलफल स्थानीय भाषामा र प्राविधिक शब्दावलीहरु (Technical Terminologies) अंग्रेजीमा उल्लेख हुन सक्नेछन् ।

विद्यार्थी उपस्थिति :

सिकाई अवधिभर विद्यार्थीको उपस्थिति प्रत्येक मोडेलमा कम्तिमा ८० प्रतिशत पुगेको हुनुपर्नेछ।

प्रशिक्षकको योग्यता :

१. ललितकला विषयसँग सम्बन्धित एक हप्ता तालिम लिएको शिक्षक हुनुपर्ने ,

प्रशिक्षक विद्यार्थीको अनुपात :

- प्रयोगात्मक कक्षाका लागि १:१०
- सैद्धान्तिक कक्षाको लागि १:२०

प्रशिक्षण विधि :

यस पाठ्यक्रममा आधारित रहेर प्रशिक्षणको क्रममा उदाहरणयुक्त व्याख्या छलफल, प्रदर्शन, समूह कार्य, अभ्यास लगायत नवीनतम शिक्षण विधिहरू प्रयोग गरिनेछ ।

प्रशिक्षण सम्बन्धि सुझाव :

१. प्रशिक्षणपूर्व पाठ्यक्रम पूर्ण रूपमा अध्ययन गरी पाठयोजना तयार गर्ने, गराउने ।
२. प्रश्नोत्तर सत्र (Question Answer Session) को व्यवस्था गर्ने ।
३. ७० प्रतिशत समय व्यवहारिक अभ्यासका लागि छुट्याउने ।
४. पाठ्यक्रमका बारेमा विद्यार्थीहरूलाई जानकारी गराउने ।
५. विद्यार्थी स्पष्ट नहुन्जेलसम्म प्रशिक्षकले सैद्धान्तिक विषयवस्तुलाई प्रभावकारी ढङ्गबाट प्रशिक्षण गर्ने र सीप प्रदर्शन गर्ने ।
६. पर्याप्त मात्रामा अभ्यास गराउने र विद्यार्थीहरूलाई अन्तर्क्रिया गर्न प्रोत्साहित गर्ने ।
७. विद्यार्थी केन्द्रित सिकाइ पद्धति अवलम्बन गर्ने ।
८. विद्यार्थीलाई पर्याप्त सिकाइ सामग्री उपलब्ध गराउने ।
९. विद्यार्थीलाई नियमित उपस्थितिका लागि प्रोत्साहन गर्ने र उनीहरूको हाजिरी अभिलेख राख्ने ।

ललित कला पाठ्यक्रम मार्गदर्शन संरचना :

सीपमूलक तालिमको नाम : ललित कला

समय : सैद्धान्तिक ३० घण्टा , व्यवहारिक ७० घण्टा गरी जम्मा १०० घण्टा ।

मोड्युल	शीर्षक	स्वभाव/प्रकृति	सैद्धान्तिक (घण्टा)	व्यवहारिक (घण्टा)	जम्मा
मोड्युल १	चित्र कला	सैद्धान्तिक + व्यवहारिक	६	१४	२०
मोड्युल २	मूर्ति कला	सैद्धान्तिक + व्यवहारिक	४.५	१०.५	१५
मोड्युल ३	नृत्य	सैद्धान्तिक + व्यवहारिक	४.५	१०.५	१५
मोड्युल ४	गायन र वादन	सैद्धान्तिक + व्यवहारिक	६	१४	२०
मोड्युल ५	लेखन कला	सैद्धान्तिक + व्यवहारिक	४.५	१०.५	१५
मोड्युल ६	साहित्यिक सिर्जना	सैद्धान्तिक + व्यवहारिक	४.५	१०.५	१५
		जम्मा	३०	७०	१००

मोड्युल १ : चित्र कला

विवरण (Description) : यस मोड्युलमा रेखाचित्र अभ्यास, थीममा आधारित चित्र बनाउने, रङ प्रयोग सम्बन्धि अभ्यास गर्ने, कोलाज कला र वाल पेन्टिङ गर्ने कार्यहरूसँग सम्बन्धित ज्ञान र सीप समावेश गरिएका छन्।

मोड्युल परिणाम (Module Outcome) : यस मोड्युल पूरा भएपछि कक्षा ४-८ मा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीहरू रेखाचित्र अभ्यास गर्न, थीममा आधारित चित्र बनाउन, रङ प्रयोग सम्बन्धि अभ्यास गर्न, कोलाज कला गर्न सक्षम हुनेछन्।

कार्यचरणहरू :

१. रेखाचित्र अभ्यास गर्ने
२. थीममा आधारित चित्र बनाउने
३. रङ प्रयोग सम्बन्धि अभ्यास
४. कोलाज कला
५. दृश्य चित्रण

समय : सैद्धान्तिक ६ घण्टा+व्यवहारिक १४ घण्टा= २० घण्टा

क्रियाकलाप /कार्य चरणहरू	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य /सिकाइ उपलब्धि	आवश्यक सिकाइ सामग्री	अनुमानित कार्यघण्टा
१. रेखाचित्र अभ्यास गर्ने। • सोझो/सरल रेखा, घुमाउरो रेखा, टेढो रेखा आदि कोर्न लगाउने, • वृत्त, त्रिभुज, वर्ग आयत आदि कोर्न लगाउने। • कलम,बट्टा, गिलास,फलफूल • आदि टेबलमा राखी चित्र बनाउन लगाउने। • यी आकृतिहरू मिलाएर वस्तु बनाउने जस्तै : घर, घडी, बस, अनुहार आदि।	विभिन्न प्रकारका रेखाको परिचय र अभ्यास गर्ने	• पेन्सिलहरू • इरेजर • शार्पेनर • पेन र इंक • ड्रइङ पेपर • रङ्गिन पेन्सिलहरू • रूलर • कम्पास र प्रोट्याक्टर	३ घण्टा

वस्तु देखाएर रेखाचित्र बनाउन लगाउने ।			
२. थिममा आधारित चित्र बनाउने - थिम दिनु र चित्र बनाउन लगाउने जस्तै: “मेरो परिवार”, “विद्यालयको वातावरण”, “शान्त प्रकृति”, “भविष्यको नेपाल” - कथा/किस्सा सुनेर दृश्यचित्र बनाउने - समूहगत थिम चित्र बनाउने - स्थान विशेषको चित्र बनाउने । जस्तै : थिम: “मेरो गाउँ”, “बजार”, “पिकनिक स्थल” आदि।	विद्यार्थीहरुलाई सामाजिक, वातावरणीय वा सांस्कृतिक विषयवस्तुमा आधारित कल्पनाशील चित्रमार्फत आफ्नो विचार, भावना र सन्देश सिर्जनात्मक ढङ्गले अभिव्यक्त गर्न सक्षम बनाउनु ।		३ घण्टा
३. रङ प्रयोग सम्बन्धि अभ्यास गर्ने - प्राथमिक र द्वितीय रङको अभ्यास - रङ भनें अभ्यास गर्ने - रङको मनोविज्ञान/भाव व्यक्त गर्ने चित्र कोर्ने - फुल, जनावर, वा प्रकृति चित्रमा रङ प्रयोग - रङ मिलाउने खेल	रङको नाम, प्रकार,प्रयोग, संयोजन र भाव व्यक्त गर्ने तरिका बुझाई सृजनात्मक अभिव्यक्तिको विकास गर्नु		३ घण्टा

४. कोलाज कला • पुराना पत्रपत्रिकाबाट काटेर चित्र बनाउने • थिममा आधारित कोलाज बनाउने • फूल तथा पात टाँसेर कोलाज बनाउने • बिउ तथा गेडागुडी टाँसेर कोलाज बनाउने		• रङ्गीन कागज • गम / फेविकोल • कैंची • पुराना पत्रपत्रिका / फोटोहरू • कपडा, बटन, पात, धागो (वैकल्पिक)	३ घण्टा
५. Origami (कागज मोड्ने कला) र Kirigami (कागज मोडेर काट्ने कला) (क) Origami अन्तर्गत गर्न सकिने क्रियाकलापहरू : • कागजको डुङ्गा बनाउने • हावामा उड्ने जहाज बनाउने • टोपी बनाउने • कागजको चरा, पुतली, फूल आदि बनाउने • जनावरहरू-माछा, हात्ती, खरायो आदि बनाउने • घर वा टावरको नमुना बनाउने • थिममा आधारित ओरिगामी बनाउने (ख) Kirigami अन्तर्गत गर्न सकिने क्रियाकलापहरू :			३ घण्टा

● मोडेर तारा, पात, माछा आदि आकृति काट्ने ● कागजको फूल काट्ने ● झ्याल ढोकामा झुण्ड्याउने झल्कट बनाउने ● कागजको माला बनाउने आदि			
६. दृश्य चित्रण ● हिमाल, नदी, वन, खेतबारी, आकाश समावेश हुने ग्रामीण दृश्य बनाउन लगाउने ● आफू बसेको गाउँ, टोलको दृश्य चित्र बनाउन लगाउने ● स्वच्छता, हरियाली, फोहोर व्यवस्थापन आदि विषय समेटेर सन्देशयुक्त दृश्य बनाउन लगाउने ● "भविष्यको गाउँ", "सपनाको संसार" आदि विषयमा कल्पनामा आधारित दृश्यचित्र बनाउन लगाउने			३ घण्टा

मोड्युल २ : मूर्तिकला

विवरण (Description) : यस मोड्युलमा कक्षा ४ देखि ८ सम्म अध्ययन गर्ने बालबालिकाहरूका लागि ललितकला अन्तर्गतको मूर्तिकला विषय क्षेत्रमा माटोबाट मूर्ति बनाउने, सजावट गर्ने, विविध स्थानीय शैलीको अभ्यास गर्ने तथा समूहगत सिर्जनात्मक कार्यहरू समेटिएको छ ।

मोड्युल परिणाम (Module Outcome) : यस मोड्युल पूरा भएपछि विद्यार्थीहरू माटोबाट साधारण मूर्ति बनाउने, सजावट गर्ने, स्थानीय शैलीको अभ्यास गर्ने तथा समूहगत सिर्जनात्मक कार्यहरू गर्ने जस्ता कार्य गर्न सक्षम हुनेछन्।

कार्यचरणहरू :

१. मूर्तिको आधारभूत परिचय र प्राचीन कला
२. माटोबाट साधारण मूर्ति बनाउने
३. रंग र सजावट गरेर राम्रो बनाउने
४. प्रयोगशाला र प्रदर्शनी
५. समुह कार्य

समय : सैद्धान्तिक ६ घण्टा+ब्यवहारिक १४ घण्टा= २० घण्टा

कार्य चरणहरू	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य /सिकाइ उपलब्धि	आवश्यक सिकाइ सामग्री	अनुमानित कार्यघण्टा
१. मूर्तिको आधारभूत परिचय र प्राचीन कला • चित्र हेरेर ऐतिहासिक मूर्तिहरूको अध्ययन गराउने • समुदायमा रहेका पुराना मूर्तिहरूको जानकारी सङ्कलन गराउने	मूर्तिको आधारभूत परिचय र प्राचीन कला सम्बन्धि ज्ञान		५ घण्टा
२. माटोबाट साधारण मूर्ति बनाउने	माटोबाट साधारण मूर्ति बनाउने सीपको विकास		५ घण्टा

• जनावर, फलफूल वा घरको नमुना बनाउने • हात वा औँलाले आकार दिने अभ्यास गराउने			
३. रंग र सजावट गरेर राम्रो बनाउने • बीउ, कपडा टुक्रा, चम्किने कागजले सजावट गर्ने • मूर्तिमा रङको प्रयोग सम्बन्धि अभ्यास गराउने	रंग र सजावट गरेर राम्रो बनाउने सीपको विकास		५ घण्टा
४. समुह कार्य • सँगै बसेर एउटै ठूलो मूर्ति बनाउने • फरक-फरक भाग बनाएर जडान गर्ने सामूहिक अभ्यास	सहकार्य, सञ्चार, योजना बनाउने आदि सीपको विकास		५ घण्टा

मोड्युल ३ : नृत्य

विवरण (Description) : यस मोड्युलमा कक्षा ४ देखि ८ सम्म अध्ययनरत विद्यार्थीहरूका लागि नृत्य विधा अन्तर्गत तालमा हिँड्ने, हात र शरीरको चाल मिलाउने, जातीय परम्परागत नाच सिक्ने, गीत अनुसार नृत्य गर्ने, समूहमा नृत्य प्रस्तुत गर्ने र स्थानीय सांस्कृतिक नृत्य अभ्यास गर्ने क्रियाकलापहरू समेटिएको छ।
मोड्युल परिणाम (Module Outcome) : यस मोड्युल पूरा भएपछि विद्यार्थीहरू तालमा हिँड्ने, हात र शरीरको चाल मिलाउने, परम्परागत नाच सिक्ने, गीत अनुसार नृत्य गर्ने, समूहमा नृत्य प्रस्तुत गर्ने र स्थानीय सांस्कृतिक नृत्य अभ्यास गर्ने जस्ता कार्य गर्न सक्षम हुनेछन्।
समय : सैद्धान्तिक ४.५ घण्टा+व्यवहारिक १०.५ घण्टा= १५ घण्टा

कार्य चरणहरू	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य /सिकाइ उपलब्धि	आवश्यक सिकाइ सामग्री	अनुमानित कार्यघण्टा
१. नृत्यको परिचय	नृत्यको परिचय दिन		२ घण्टा
२. साधारण नृत्य अभ्यास	साधारण नृत्य अभ्यास गर्न		३ घण्टा
३. सांस्कृतिक नृत्यहरू	सांस्कृतिक नृत्यहरू प्रदर्शन गर्न		२ घण्टा
४. नृत्यको ताल र लय	ताल र लयमा नृत्य गर्न		२ घण्टा
५. अभिनय र भाव	गितको भाव अनुसार अभिनय र भाव प्रदर्शन गर्न		२ घण्टा
६. नृत्य प्रस्तुति र प्रदर्शन	नृत्य प्रस्तुति र प्रदर्शन गर्न		२ घण्टा
७. सामाजिक र सांस्कृतिक महत्व	नृत्यको सामाजिक र सांस्कृतिक महत्व बताउन		२ घण्टा

मोड्युल ४ : गायन र वादन

विवरण (Description) : यस मोड्युलमा कक्षा ४ देखि ८ सम्म अध्ययन गर्ने बालबालिकाहरूका लागि गायनमा स्वर अभ्यास, गीत गाउने, ताल मिलाउने, र वादनमा वाद्ययन्त्र बजाउने, ताल सिक्ने, र समूहमा संगीत बजाउने जस्ता क्रियाकलापहरू अभ्यास गर्ने तथा समूहगत सिर्जनात्मक कार्यहरू समेटिएको छ ।

मोड्युल परिणाम (Module Outcome) : यस मोड्युल पूरा भएपछि विद्यार्थीहरू गायनमा स्वर अभ्यास, गीत गाउने, ताल मिलाउने, र बादनमा वाद्ययन्त्र बजाउने, ताल सिकने, र समूहमा संगीत बजाउने जस्ता क्रियाकलापहरू अभ्यास गर्ने तथा समूहगत सिर्जनात्मक कार्यहरू गर्न सक्षम हुनेछन्।

कार्यचरणहरू :

१. स्वर अभ्यास
२. गीत गाउने
३. ताल मिलाउने
४. वाद्ययन्त्र बजाउने
५. ताल सिकने
६. समूहमा संगीत बजाउने

समय : सैद्धान्तिक ६ घण्टा+व्यवहारिक १४ घण्टा= २० घण्टा

कार्य चरणहरू	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य /सिकाइ उपलब्धि	आवश्यक सिकाइ सामग्री	अनुमानित कार्यघण्टा
१. स्वर अभ्यास # सरगम (सा-रे-ग-म) आरोह अवरोह गाउने # स्वर मिलाएर सरल धुन बनाउने # श्वास नियन्त्रणका लागि लामो स्वर गाउने	स्वर अभ्यास गर्न		३ घण्टा
२. गीत गाउने # लोकगीत, भजन, राष्ट्रिय गीत अभ्यास गर्ने # गीतको भावनालाई अभिव्यक्त गर्दै गाउने # एकल र समूहमा गायन प्रस्तुत गर्ने	विभिन्न गीतहरू गाउन		४ घण्टा
३. ताल मिलाउने # गीतसँग मिल्ने विभिन्न तालहरू पहिचान गर्ने # नाच, गीतमा ताल र स्वर मिलाउने	गीतसँग मिल्ने विभिन्न तालहरू पहिचान गर्न		३ घण्टा

४. वाद्ययन्त्र बजाउने # वाद्य यन्त्रलाई कसरी समात्ने, राख्ने र बजाउने सही आसन र स्थिति देखाउने # तबला, मादल जस्ता ताल वाद्य सिकने # हार्मोनियम, बाँसुरी, गितारमा सरल धुन बजाउने	तबला, मादल जस्ता वाद्ययन्त्र बजाउन र हार्मोनियम, बाँसुरी, गितारमा सरल धुन बजाउन		४ घण्टा
५. ताल सिकने # विभिन्न ताल, लय (तीव्र, मध्यम, धीमा) अभ्यास गर्ने # गीत र नृत्यमा ताल अनुसार चल्ने	विभिन्न ताल अभ्यास गर्न		३ घण्टा
६. समूहमा सङ्गीत बजाउने # वाद्य समूह बनाएर सामूहिक प्रस्तुति दिने # एकले गीत गाउँदा अर्काले वाद्य बजाउने # विभिन्न वाद्यहरू मिलाएर नयाँ धुन सिर्जना गर्ने	समूहमा सङ्गीत बजाउन		३ घण्टा

मोड्युल ५ : लेखन कला (हस्तलेखन)

विवरण (Description) : यस मोड्युलमा कक्षा ४ देखि ८ सम्म अध्ययन गर्ने बालबालिकाहरूमा अक्षर लेखाइको सौन्दर्य, सफा र सुलेख कलाको विकास गर्न विभिन्न सिर्जनात्मक र अभ्यासात्मक क्रियाकलापहरू समावेश गरिएका छन्।

मोड्युल परिणाम (Module Outcome) : यस मोड्युल पूरा भएपछि विद्यार्थीहरू अक्षरको रूप, आकार, दिशा र ढाँचा अभ्यास, वर्ण, अक्षर, शब्द र वाक्य लेखाइ सुधार अभ्यास, श्रुतिलेखन अभ्यास, रङ प्रयोग गरी सजावट सहितको लेख, भित्ते लेखन अभ्यास, हस्तलेखन प्रतियोगिता आदि क्रियाकलापहरू गर्न सक्षम हुनेछन्।

कार्य चरणहरू :

१. अक्षरको रूप, आकार, दिशा र ढाँचाअनुसार अभ्यास
२. शब्द र वाक्य लेखाइ सुधार अभ्यास
३. श्रुतिलेखन अभ्यास
४. रङ प्रयोग गरी सजावट सहितको लेखाइ
५. रूपान्तरण लेखाइ
६. हस्तलेखन प्रतियोगिता

समय : सैद्धान्तिक ४.५ घण्टा+व्यवहारिक १०.५ घण्टा= १५ घण्टा

कार्य चरणहरू	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य /सिकाइ उपलब्धि	आवश्यक सिकाइ सामग्री	अनुमानित कार्यघण्टा
१. अक्षरको रूप, आकार, दिशा र ढाँचाअनुसार अभ्यास • देवनागरी वर्णमालाका स्वर र व्यञ्जन वर्णहरूलाई ठूला र साना अक्षरमा सही तरिकाले लेख्ने अभ्यास गर्ने	अक्षरको रूप, आकार, दिशा र ढाँचाअनुसार अभ्यास गर्ने		३ घण्टा

- मिल्दोजुल्दो रूप, आकार र बनावट भएका नेपाली तथा अङ्ग्रेजी वर्ण र अक्षरहरूको समुह बनाई लेखन अभ्यास गर्ने - फरक फरक लेखाइ शैली (मोटा, पातला) प्रयोग गरेर लेख्ने - अक्षरहरू पङ्क्तिमा, उचित दुरिमा मिलाएर लेख्ने अभ्यास गर्ने			
२. शब्द र वाक्य लेखाइ सुधार अभ्यास समान शब्दहरू वा वाक्यहरूलाई सफा र आकर्षक तरिकाले दोहोर्‍याएर लेख्ने	शब्द र वाक्य लेखाइ सुधार अभ्यास गर्ने		२ घण्टा
३. श्रुतिलेखन अभ्यास शिक्षकबाट सुनेको अनुच्छेद, पाठलाई ध्यानपूर्वक सुनेर सफा र आकर्षक लेखाइमा लेख्ने अभ्यास गर्ने	शिक्षकबाट सुनेको अनुच्छेद, पाठलाई ध्यानपूर्वक सुनेर सफा र आकर्षक लेखाइमा लेख्ने अभ्यास गर्ने		२ घण्टा
४. रङ प्रयोग गरी सजावट सहितको लेखाइ - अक्षर, वाक्यहरू रङ्गीन कलम वा पेन्सिल प्रयोग गरेर सुन्दर तरिकाले लेख्ने अभ्यास गर्ने - कक्षा वा विद्यालयको भित्तामा सफा र आकर्षक अक्षर तथा वाक्यहरू लेख्ने अभ्यास गर्ने	रङ प्रयोग गरी सजावट सहितको लेखाइ गर्ने		३ घण्टा

५. रूपान्तरण लेखाइ टाइप गरिएका वा अन्य शैलीमा लेखिएका पाठलाई हातले आकर्षक रूपमा उतार्ने अभ्यास गर्ने	रूपान्तरण लेखाइ अभ्यास गर्ने		२ घण्टा
६. हस्तलेखन प्रतियोगिता समयसीमा तोकी सफा र आकर्षक हस्तलेखन लेख्ने प्रतियोगिता गराउने	हस्तलेखन प्रतियोगितामा भाग लिन		३ घण्टा

मोड्युल ६ : साहित्यिक सिर्जना

विवरण (Description) : यस मोड्युलमा कक्षा ४ देखि ८ सम्म अध्ययन गर्ने बालबालिकाहरूका लागि साहित्यिक सिर्जना विधामा विद्यार्थीहरूको भाषिक क्षमता, कल्पनाशक्ति र भावनात्मक अभिव्यक्ति विकास गराउने उद्देश्यले कविता, कथा, निबन्ध, संवाद आदि लेखन तथा प्रस्तुति सम्बन्धी विभिन्न अभ्यासात्मक क्रियाकलापहरू समेटेका छन्।

मोड्युल परिणाम (Module Outcome) : यस मोड्युल पूरा भएपछि विद्यार्थीहरू भाषिक क्षमता, कल्पनाशक्ति र भावनात्मक अभिव्यक्ति विकास हुनुका साथै कविता, कथा, निबन्ध, संवाद आदि लेखन तथा प्रस्तुति सम्बन्धी विभिन्न अभ्यासात्मक क्रियाकलापहरू गर्न सक्षम हुनेछन्।

कार्य चरणहरू :

१. सिर्जनात्मक लेखन अभ्यासहरू
२. संवाद र नाटक लेखन
३. भाव अभिव्यक्ति अभ्यास
४. वाचन तथा श्रवण क्रियाकलाप
५. स्थानीय साहित्यिक स्रोत अध्ययन

समय : सैद्धान्तिक ४.५ घण्टा+व्यवहारिक १०.५ घण्टा= १५ घण्टा

कार्य चरणहरू	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य /सिकाइ उपलब्धि	आवश्यक सिकाइ सामग्री	अनुमानित कार्यघण्टा
१. सिर्जनात्मक लेखन अभ्यासहरू - कविता, कथा, निबन्ध लेखन - आफ्नै अनुभवमा आधारित लेख तयार पार्ने - चित्र हेरेर कथा वा कविता सिर्जना गर्ने	सिर्जनात्मक लेखन अभ्यासहरू गर्न सक्ने		३ घण्टा
२. संवाद र नाटक लेखन - दुई वा बढी पात्रबीचको संवाद लेख्ने - सानो नाटक तयार गरी प्रस्तुति दिने	संवाद र नाटक लेखन गर्न सक्ने		३ घण्टा
३. भाव अभिव्यक्ति अभ्यास - खुशी, दुःख, आशा, उत्साह आदि भावमा आधारित लेख लेख्ने - ऋतु वा पर्वसँग सम्बन्धित भावनात्मक लेख लेख्ने	भाव अभिव्यक्ति अभ्यास गर्न सक्ने		३ घण्टा
४. वाचन तथा श्रवण क्रियाकलाप - लेखिएका साहित्यिक कृतिहरूको वाचन - साहित्यिक टुक्रा श्रवण गरी प्रतिक्रिया लेख्ने	वाचन तथा श्रवण क्रियाकलाप गर्न सक्ने		३ घण्टा
५. स्थानीय साहित्यिक स्रोत अध्ययन - लोककथा, भजन, उखान, टुक्का संकलन र लेखन - स्थानीय लेखक वा स्रष्टाको परिचय र रचना अध्ययन	स्थानीय साहित्यिक स्रोत अध्ययन गर्न सक्ने		३ घण्टा

PROJECT 1: मूल्याङ्कन तथा प्रतिवेदनको ढाचा ।

शिर्षक:

पृष्ठभूमि

सिकाइ उपलब्धि

यस परियोजना कार्यमार्फत विद्यार्थीहरूले निम्न कुराहरू सिक्नेछन् ।

- १.
- २.

आवश्यक सामग्री

अनुसन्धानका लागी आवश्यक सामाग्रीहरू :

१. डाटा र तथ्याङ्क:

-
-

२.सन्दर्भ सामग्री:

-
-

३. फिल्ड अध्ययन उपकरण:

-
-
-

परियोजना प्रस्तुतिकरणका लागि सामाग्री :

१. भिजुअल एड्स :

-
-

२. मोडेल / प्रदर्शन :

-
-

३. इन्टरभ्यू/सर्वेक्षण:

-
-
-

प्रस्तुतिकरण ढाँचा:

- पावरपॉइन्ट स्लाइड (डाटा, फोटो, निष्कर्ष सहित)।
- प्रोजेक्ट रिपोर्ट (भूमिका, विधि, नतिजा, सुझाव समावेश गरी)।

परियोजना कार्यमा STEAM का खण्डहरू :

१. विज्ञान (science) को प्रयोग :

- क)
- ख)
- ग)
- घ))

२. प्रविधि (Technology) को प्रयोग :

- क)
- ख)

३. कला (Arts) को प्रयोग :

- क)
- ख)
- ग)
- घ)

४. गणित (Mathematics) को प्रयोग :

(क)

-
-

ख) डेस्क्रिप्टिभ स्ट्याटिस्टिक्स (Descriptive Statistics)

उदाहरण :

परियोजना कार्य स्थलगत प्रयोग : (१ घण्टी = ४५ मिनेट)

पहिलो दिन (१ घण्टी)

- १.
- २.

दोस्रो दिन (३ घण्टी)

- १.
- २.
- ३.
- ४.
- ५.

तेस्रो दिन (२ घण्टी)

- १.
- २.
- ३.

चौथो दिन (२ घण्टी)

- १.
- २.
- ३.

पाँचौं दिन (२ घण्टी)

यस विषयमा निबन्ध लेख्न लगाउने ।

छैठौं दिन (२ घण्टी)

प्रारम्भिक रिपोर्ट लेख्न लगाउने ।

सातौं दिन (३ घण्टी)

सम्पूर्ण रिपोर्ट परिमार्जन र सुधार

आठौं दिन (२ घण्टी)

अन्तिम समिक्षा, टिम मिटिङ र प्रस्तुतिकरण अभ्यास ।

नवाँ दिन (२ घण्टी)

अन्तिम प्रस्तुतिकरण र परियोजना बुझाउने ।

निर्माणात्मक मूल्याङ्कनका सूचकहरू

क्र.सं	मूल्यांकन आधार	उत्कृष्ट (२)	राम्रो (१.५)	सामान्य (१)	न्यून (०.५)
१.	अनुसन्धान र डेटा संकलन	विस्तृत अनुसन्धान प्रमाणसहितको डेटा, उचित स्रोतहरूको प्रयोग	राम्रो अनुसन्धान, तर केही डेटा अपर्याप्त	सामान्य अनुसन्धान, सीमित डेटा स्रोतहरू	सीमित अनुसन्धान, आधिकारिक डेटा कमी
२.	प्रतिवेदन संरचना र स्पष्टता	स्पष्ट शीर्षक, व्यवस्थित अनुभाग, प्रवाह राम्रो	संरचना राम्रो तर केही भाग अस्पष्ट	सामान्य संरचना, प्रवाहमा सुधार आवश्यक	संरचना अव्यवस्थित, स्पष्टता कमी
३.	विश्लेषण र निष्कर्ष	तथ्यहरूमा आधारित स्पष्ट निष्कर्ष, गहिरो विश्लेषण	तथ्यहरूमा आधारित तर केही विश्लेषण कमी	सामान्य विश्लेषण, निष्कर्ष अलि अस्पष्ट	कमजोर विश्लेषण, निष्कर्ष अस्पष्ट
४.	प्रस्तुतीकरण	प्रभावकारी प्रस्तुति, राम्रो दृश्य सामग्री, स्पष्ट व्याख्या	राम्रो प्रस्तुति, तर केही सुधार आवश्यक	सामान्य प्रस्तुति, अलि अस्पष्ट व्याख्या	कमजोर प्रस्तुति, सामग्री असंगत
५.	सृजनात्मकता र नवविचार	नयाँ विचार, रचनात्मक प्रस्तुति, नवीन दृष्टिकोण	केही नयाँ विचार, तर सीमित नवविचार	सामान्य सृजनात्मकता, परम्परागत शैली	न्यून सृजनात्मकता, रूढीवादी विचार
६.	टोली कार्य र समय व्यवस्थापन	राम्रो समन्वय, समयमै पूरा	राम्रो समन्वय, तर केही ढिलाइ	सामान्य समन्वय, केहि अव्यवस्था	कमजोरीयुक्त समन्वय, ढिलाइ

७.	गणितीय सिपको प्रयोग	अवस्था अनुसार सहि सुत्र को प्रयोग र सहि गणना	सुत्र मिलेको तर गणना पुरा नमिलेको	सुत्र मिलेको तर गणना नमिलेको	सुत्र अवस्था अनुसार नमिलेको तर मिलेको सुत्र चै उल्लेख भयको
८.	प्रविधिको प्रयोग	पूर्ण र प्रभावकारी नवीनतम उपकरण र विधिहरू समावेश	केही कमजोरी वा नवीनतम विधि नअपनाइएको	सामान्य तरिकाले प्रविधि प्रयोग गरिएको, तर गहन प्रयोग, विश्लेषण वा नतिजा अपर्याप्त	प्रविधिको प्रयोग न्यून, गम्भीर त्रुटि वा अप्रासंगिक प्रयोग भएको
९					

Sample Rubrics for Group Activity/ cooperative learning For Teachers.

(शिक्षक माफत गरिने मूल्याङ्कन)

Criteria	Outstanding(3)	Satisfactory(2)	Fair(1)
विषयगत ज्ञान			
सक्रिय सहभागिता			
Teamwork			
Promptness(completion of time)			
व्यवहारकुशल सिप			
-			
-			

Sample Rubrics for Group Activity/ cooperative learning For Parents.

(अभिभावक माफत गरिने मूल्याङ्कन)

Criteria	Outstanding(3)	Satisfactory(2)	Fair(1)
व्यवहार परिवर्तन			
बोलीचालीमा सुधार			
सहयोग समन्वय			
घरायसीकाममा सहयोग			
-			
-			
-			

Sample Rubrics for Group Activity/ cooperative learning For Students.

(विद्यार्थी स्वयंले गरिने मूल्याङ्कन)

Criteria	Outstanding(3)	Satisfactory(2)	Fair(1)
शिक्षकले सिकाउनु भएको विषयबस्तु			
शिक्षकले सिकाउनु भएको विधि			
शिक्षकको सहयोग समन्वय			

सिकाई प्रतिको संतुष्टि			
-			
-			
-			

Project 2: SMALLS (Integrated STEAM) Project Work Plan

Based on research project model

परियोजना कार्य थीम (Theme):

मिति (Date):

Class/es (कक्षा/हरू):

परियोजना कार्य अवधि (Project Work Period):

परियोजना कार्य पेश गर्ने मिति (Project Work Submission Date):

शिक्षकहरू (Teachers):

परियोजना कार्यका उपलब्धिहरू (Project Work Outcomes): Mention the specific project outcomes

विषयहरू तथा पाठ्यक्रममा आधारित सिकाई उपलब्धिहरू (Subjects and Curriculum-based

Learning Outcomes: Mention the subjects and the learning outcomes based on the curricula of all

Subjects to be used in the activity by aligning them with the project work outcomes.

Science	
Mathamatics	
Arts	
Engineering	
Nepali	
English	
Social	

शिक्षण-सिकाई सामग्रीहरू (Teaching-Learning Materials): Mention the list of tangible and intangible teaching-learning materials to be used in the activity.

व्यवहारकुशल सिपहरू (Soft Skills): परियोजना कार्यको क्रममा प्रयोग हुने र विकास गरिने

ललित कला सम्बन्धि पाठ्यक्रम मार्गदर्शन

सम्भावित व्यवहारकुशल सीपहरू व्याख्या सहित उल्लेख गर्नुहोस् । [e.g., समालोचनात्मक सोच (Critical Thinking Skills), रचनात्मक/सृजनशील शशप (Creative Skills), सहयोग/सहकार्य शिप (Cooperation/Collaboration Skills), सञ्चार शिप (Communication Skills), नेतृत्व शिप (Leadership Skill), सोचाई शिप (Thinking Skills), वैयक्तिक शिप (Intrapersonal Skills), अन्तर वैयक्तिक शिप (Interpersonal Skills), सूचना प्रविधि तथा बहुसाक्षरता शिप (Information communication and multiliteracy skills), नागरिक शिप (Citizenship Skills), आदि]

DAY/ THEME WISE SMALLS INTEGRATION TABLE

SMALLSS Dimension	Day 1 Awakening Activity	Day 2 Dialogic Activity	Day 3 Integrative Activity	Day 4 Multidimensional Activity	Day 5 Collaborative Activity	Day 6 Cosmic Activity	Total Activities
Science	अवलोकन	Inquiry	संरचना अध्ययन	विक्षेपण	अनुसन्धान	ecosystem reflection	
Mathematics	pattern noticing	logical reasoning	measurement	pattern analysis	group data	symmetry	
Arts	imagination drawing	role play	leaf printing	craft/model	poster design	mandala art	
Language	storytelling	Dialogue	poetry writing	Reflection	presentation	gratitude writing	
Local Wisdom	personal experience	cultural discussion	local uses	ecological relation	community mapping	traditional ecological wisdom	
Serofero	nature observation	environmental dialogue	environmental role	harmony discussion	eco-project	sustainability reflection	
STEAM Engineering	observation	problem inquiry	design challenge	model construction	collaborative design	regenerative thinking	

सिकाइ कृयाकलापहरू (Learning Activities):

- शिक्षकहरूको भूमिका (Teachers' Roles): Mention the roles of the teachers in bullet points such as group division, facilitation, observation, feedback, etc.

--

- **विद्यार्थीहरूको भूमिका (Students' Roles):** Mention the day-wise step-by-step activities that students will perform during the project work activities.

Day 1:
Day 2:
Day 3:
Day 4:
Day 5:
Day 6:

- **Project Work Report (परियोजना कार्य प्रतिवेदन):** Ask students to submit the project work report in the form of booklet after the completion of the project work.

- **प्रस्तुति (Presentation):** After preparing the project report, ask students to prepare the slides for the group presentation. During the presentation, the teachers provide constructive feedback and comments. Finally, the students will address the feedback and comments in the project work report and submit the final project work report in the form of a booklet.

- **Individual Reflective Journal (व्यक्तिगत प्रतिबिम्बित जर्नल):** Ask each student to write critical reflection on their individual learning from the beginning of the project work to the end.

While writing it, the students can write their pain and gain both. (सुरुदेखि अन्त्यसम्म

आफ्नो व्यक्तिगत सिकाइ अनुभवको प्रतिबिम्ब लेखनुहोस ।)

--

रुब्रीक्स प्रयोग गरि सिकाइ मूल्याङ्कन (Learning Assessment Using Rubrics): Develop criteria (५/६) measuring criteria) with suitable measuring ranges as shown in the table below and assessing the student

overall learning. Note: Always include at least one interdisciplinary skill as a measuring criterion.

Name Of The Student: ABC				
Measuring Ranges → (मापन दायि / श्रेणी)	Outstanding [उत्कृष्ट] (4)	Excellent [अतिउत्तम] (3)	Good [उत्तम] (२)	Developing [सुधारात्मक] (१)
Measuring Criteria ↓ (मापन सूचक/मापदण्ड)				
Content Knowledge				
Project Work Report				
Individual Reflective Journal				
Presentation Skills				
Collaborative Skills				
Highest Marks				
Lowest Marks				
Marks Obtained				
Percentage				
Letter Grade				